

**NOTULEN DEELNEMERSVERGADERING
27 JUNI 2013**

Aanwezig:
Van het Bestuur: de heren M. Stoffels, R. Dieker, A. de Wit en R. Buisman en
mevrouw P. Valk
Notulist: mevrouw D. Bannet (ambtelijk secretaris pensioenfonds)
Afwezig: de heer T. Stuker

---

1. Opening

De heer Stoffels opent de jaarvergadering om 15.30 uur en heet de aanwezige deelnemers welkom. De heer Stoffels is blij dat er dit jaar veel meer deelnemers aanwezig zijn dan vorig jaar.

De heer Stoffels stelt de aanwezige bestuursleden en de ambtelijk secretaris voor. De heer Stuker is wegens andere verplichtingen vandaag niet aanwezig.

2. Mededelingen van de voorzitter

Het pensioenfonds is op 8 december 1953 opgericht en bestaat dit jaar dus 60 jaar. Daarom staat er vandaag voor de deelnemers gebak klaar achter in de zaal.

In 2012 heeft het Bestuur een kortingsmaatregel moeten aankondigen. Doordat er in 2012 voldoende herstel van de dekkingsgraad plaatsvond, heeft het Bestuur die kortingsmaatregel per 1 april 2013 niet hoeven uitvoeren. Volgend meetpunt is 31 december 2013, dan moet de dekkingsgraad minimaal 104,2% zijn, anders zal alsnog een kortingsmaatregel moeten worden uitgevoerd.

De heer De Wit is in 2012 herkozen als bestuurslid. Hij is vice-voorzitter van het Bestuur en tevens voorzitter van de Beleggingscommissie.

3. Notulen deelnemersvergadering 5 juli 2012

De heer Dieker heeft de notulen van de jaarvergadering van 5 juli 2012 gemaakt. De notulen zijn pas recent onder de deelnemers verspreid. De heer Stoffels zal er voor zorgen dat de notulen van vandaag eerder worden gepubliceerd.

Er is één tekstuele aanpassing: onder punt 4 staat "goedkeuring jaarverslag 2009". Dit moet zijn "2011".

De notulen worden met inbegrip van de tekstuele wijziging goedgekeurd.
--

4. Bespreking en goedkeuring jaarverslag 2012

De heer Stoffels loopt het jaar 2012 aan de hand van een presentatie door. De deelnemers zijn welkom om vragen te stellen.

Dekkingsgraadverloop

De heer Stoffels laat het dekkingsgraadverloop van 2008 tot en met 2012 zien. In september 2012 introduceerde DNB naast de 'gewone' swaprente een technisch aangepaste rente, de UFR. Op basis van de swaprente zou de dekkingsgraad van het pensioenfonds eind 2012 ongeveer 101% zijn geweest en dus te laag. Het Bestuur had in dat geval de pensioenrechten en pensioenuitkeringen moeten korten. Op basis van de UFR was de dekkingsgraad van het pensioenfonds eind 2012 echter bijna 108%. De dekkingsgraad was daarmee hoger dan volgens het Herstelplan nodig per ultimo 2012 waardoor er geen korting hoefde plaats te vinden. De te hanteren rentecurve blijft een discussiepunt binnen de sector. Inmiddels is er een sectorbrede commissie ingesteld die onderzoek doet naar de te hanteren rente. Het Bestuur is voornemens het premie-, toeslagen- en beleggingsbeleid te baseren op de swapcurve.

Vooral de dalende rente heeft forse impact op de dekkingsgraad gehad. Deze daalde met 12,2%.

Het pensioenfonds behaalde een goed beleggingsrendement, 14%. Er zijn in 2012 geen toeslagen verleend. De aanpassing van de dekkingsgraad aan de UFR leidt tot een herstel van 6,9% naar 107,7%. De dekkingsgraad is in twee jaar tijd 30% gedaald als gevolg van de almaar dalende rente. De positieve beleggingsresultaten in deze perioden compenseerde de rentedaling niet.

Herstelplan

De heer Stoffels licht de grafiek toe. De grafiek is niet in het jaarverslag opgenomen, maar wordt wel elke maand op de website gepubliceerd. De UFR-dekkingsgraad bevindt zich ultimo 2012 boven het herstelplan.

Premie

Het pensioenfonds krijgt minimaal de premie die nodig is om de pensioenrechten in te kopen. In 2011 heeft het pensioenfonds nog een herstellpremie ontvangen. In 2012 was dit niet meer het geval. Wel ontving het pensioenfonds een premie waarin een bijdrage aan herstel zat in de vorm van een solvabiliteitsopslag. De gehele premie over 2012 is ontvangen.

Toeslagverlening

Sinds 2009 heeft het pensioenfonds geen toeslagen meer kunnen verlenen aan de inactieven. Het Bestuur kijkt voor de toeslagverlening naar de CPI van mei tot mei. Deze beweegt zich rond 2%. De heer Stoffels geeft een rekenvoorbeeld om de waardevastheid van de pensioenrechten van actieve en inactieve deelnemers te vergelijken. De waardevastheid van het pensioen staat ter discussie als gevolg van de achterblijvende toeslagen ten opzichte van de inflatie.

Vraag: waarom maakt het pensioenfonds verschil tussen actieven en inactieven?

Antwoord: dit is al lang gebruikelijk bij KAS BANK en niet ongebruikelijk in de pensioensector. Deze afspraken zijn vastgelegd in de pensioenregeling. Dit is een afspraak tussen werkgever en werknemers. Het Bestuur bepaalt dit niet maar voert alleen de pensioenregeling uit.

Vraag: welke impact heeft de overgang van een deel van de deelnemer naar dwpbank?

Antwoord: Het Bestuur heeft hier al met de sponsor over gesproken. Dit kan leiden tot een verslechtering van de positie van het pensioenfonds. De verhouding tussen actieve en inactieve deelnemers wordt dan minder rooskleurig. Te zijner tijd zal er besproken worden wat er met deze deelnemers gaat gebeuren.

De heer Buisman licht toe wat dwpbank is en wat de relatie tussen KAS BANK en dwpbank is.

Uitvoeringskosten

Sinds 2011 publiceert het pensioenfonds de uitvoeringskosten:

De kosten voor pensioenbeheer per deelnemer: deze zijn in 2012 gestegen door de advieskosten voor de Pensioenregeling 2013.

De kosten voor vermogensbeheer: deze zijn in 2012 gedaald doordat de performance achterbleef ten opzichte van de benchmark.

De transactiekosten: deze zijn in 2012 gestegen door de kosten voor de uittreding bij Insinger de Beaufort.

Beleggingen

De performance van de vermogensbeheerders was in 2012 onder de benchmark: Delta Lloyd Asset Management (DLAM) -0,2% en Insinger de Beaufort -4,4%. De totale performance van de portefeuille was 12,1% tegen 12,45% van de benchmark. Inclusief de swaps was de performance 15,7%.

De heer De Wit licht toe dat onder meer de achterblijvende performance van de beleggingen reden is om de relatie met Insinger de Beaufort op te zeggen en return portefeuille onder te brengen bij BlackRock. De portefeuilledeling is ongeveer 70% DLAM/ ongeveer 30% BlackRock. Bij BlackRock is belegd in het wereldfonds en in het opkomende marktenfonds.

Een portefeuille kun je onderverdelen in drie niveaus. Het pensioenfonds heeft enkel beleggingen in de twee meest liquide en makkelijkst waardeerbare niveaus. De portefeuille is goed verhandelbaar. Het Bestuur heeft de regel dat het niet belegt in producten die het niet kent.

Communicatie

In 2012 heeft het Bestuur twee informatiebijeenkomsten georganiseerd, één over de financiële positie en één over de voorwaardelijke kortingsmaatregel.

De jaarvergadering heeft op 5 juli 2012 plaatsgevonden.

In september hebben de actieve deelnemers het jaarlijkse UPO ontvangen. De inactieven ontvangen eens per vijf jaar een UPO.

Er is in 2012 drie keer een PF Update uitgekomen. Daarin geeft het Bestuur een kijkje in het pensioenfonds. Wat gebeurt er? Wie is wie?

Opmerking: de informatie was veel beter dan het jaar er voor. Ook op de website. Het Bestuur legt moeilijke zaken goed uit.

Suggestie: verstrek het jaarverslag op aanvraag. De heer Stoffels zal deze suggestie overnemen.

Governance

Het Bestuur heeft de aanbevelingen van de Visitatiecommissie opgevolgd. Het Bestuur heeft per mei 2012 een ambtelijk secretaris aangesteld, mevrouw Bannet. Zij ondersteunt het Bestuur onder andere door het opstellen van agenda's, het voorbereiden van vergaderingen, het notuleren ervan en het bijhouden van de SharePointsite van het pensioenfonds.

In de tweede helft van 2012 heeft het Bestuur een Risicocommissie ingesteld voor het monitoren van de risico's die het pensioenfonds loopt bij onder andere het uitbesteden van werkzaamheden. Het is ook belangrijk dat het Bestuur kan aantonen dat het aan risicobeheersing doet.

Sinds september 2012 is een externe beleggingsadviseur van Towers Watson permanent aan de Beleggingscommissie toegevoegd.

Gedurende heel 2012 hebben medewerkers van KAS BANK geparticipeerd in de pensioenfondscmissies. Op deze manier wordt het Bestuur ondersteund en is er een ingroeimodel voor de instroom van nieuwe bestuursleden. Dit is van belang omdat DNB deskundigheidseisen stelt aan nieuwe bestuursleden.

In 2012 heeft het Bestuur zich door een externe partij laten toetsten op de aanwezige competenties en het deskundigheidsniveau. De uitkomst van de toets was positief. Het Bestuur heeft in 2012 verder de nodige opleidingen gevolgd.

Verantwoordingsorgaan

De conclusies van het Verantwoordingsorgaan over 2012 zijn in het jaarverslag opgenomen:

- Het Bestuur heeft, naar mening van het Verantwoordingsorgaan, de belangen van alle stakeholder op evenwichtige wijze behartigd.
- Het Bestuur heeft op open wijze de deelnemers voorgelicht met betrekking tot de dekkingsgraad en het mogelijke korten.

Het Verantwoordingsorgaan heeft het Bestuur de aanbeveling gedaan de UPO-verstrekking beter te organiseren. De heer Stoffels zelf bijvoorbeeld ontvangt meerdere UPO's, wat het overzicht niet ten goede komt. Het Bestuur zal proberen hier verandering in te brengen.

Visitatiecommissie

De Visitatiecommissie bestaat uit drie leden. Alle leden hebben een goede positie in de pensioensector. Zij kijken naar de besluitvorming van het Bestuur en het functioneren. Op verzoek van het Bestuur is dit jaar vooral gekeken naar hoe het Bestuur omgaat met de ontwikkelingen in de pensioensector.

Het Bestuur heeft de aanbevelingen van de Visitatiecommissie uit het vorige rapport opgevolgd. Eén van de aanbevelingen uit het laatste rapport is om de relatie sponsor-pensioenfonds meer te formaliseren. Visitatie vindt ieder jaar plaats.

De deelnemersvergadering stelt het jaarverslag 2012 vast.
---

5. Pensioenfonds vandaag

Ontwikkelingen eerste half jaar 2013

- In het eerste half jaar van 2013 is de swap-dekkingsgraad met 0,6% gestegen. De UFR-dekkingsgraad is echter gedaald naar 100,8%. Dit komt doordat er op dit moment slechts 1,6% performance is gemaakt op de beleggingen, vooral doordat de aandelenkoersen in juni sterk gedaald zijn. Daarbij zijn de rentes gestegen. Door de driemaandsmiddeling is het effect van de stijgende rente pas later zichtbaar, de obligaties worden direct minder waard, terwijl het effect op de verplichtingen langzamer zichtbaar wordt.
- De voorgenomen kortingsmaatregel per 1 april 2013 is ingetrokken.
- De beleggingsportefeuille is opnieuw ingericht: 30% return bij BlackRock en 70% matching bij DLAM.
- Er is gestart met een onderzoek naar de kwaliteit van de pensioenadministratie.
- Er is een inventarisatie gestart naar het pensioenkader. Gaat het pensioenfonds over naar het reëel kader of het nominaal kader. Dit zal verder uitgewerkt worden in het komende jaar.
- Het bestuursmodel moet opnieuw ingericht worden. Op dit moment heeft het Bestuur een paritair model, drie werkgeversbestuursleden en drie werknemersbestuursleden. Hieraan moet een gepensioneerde toegevoegd worden. De gepensioneerden kunnen er ook voor kiezen om een deskundige aanwijzen die namens de gepensioneerden zitting neemt in het Bestuur.
- De sponsor is voornemens een nieuwe pensioenregeling in te voeren. Het Bestuur heeft vastgesteld dat de voorgestelde nieuwe pensioenregeling uitvoerbaar, financieerbaar en fiscaal aanvaardbaar is. Er is dan nog sprake van één pensioenregeling voor alle deelnemers. De uitvoeringsovereenkomst is in concept gereed. Het is de wens van de sponsor de regeling met terugwerkende kracht in te voeren per 1 januari 2013. Er komt een stemming onder de actieve deelnemers. Voor de inactieve deelnemers is er vanavond een informatiebijeenkomst door de sponsor. Het blijkt dat een aantal van de aanwezigen geen uitnodigingsbrief hebben ontvangen. De uitnodiging is door de sponsor verstuurd. De heer Stoffels zal dit aan de sponsor doorgeven en hem vragen te controleren aan wie de brief wel/niet is verstuurd. Hij zal de wens dat er een extra informatiebijeenkomst komt, doorgeven. De heer Stoffels geeft een korte toelichting over de nieuwe pensioenregeling. De belangrijkste wijziging voor de inactieven is de financiering van de toeslagen. Alle toeslagen, dus ook die van de actieven, zullen niet langer door de sponsor worden betaald, maar moeten worden gefinancierd uit de premie, overrente en vrije middelen van het pensioenfonds. De sponsor doet een éénmalige storting en betaalt jaarlijks een opslag van 5% op de pensioenpremie. Door deze gewijzigde financiering kan het pensioenfonds geen harde ambitie meer uitspreken en zal het toeslagbeleid gebaseerd zijn op een staffel met vaste tarieven, uitgaande van een lange termijn inflatie van 2%. Wanneer de dekkingsgraad hoger is dan 140%, kan het Bestuur eventueel een extra toeslag verlenen. De actieve en de inactieve deelnemers moeten met de wijzigingen in (de financiering van) de pensioenregeling instemmen. De inactieve stemmen in door middel van de negatieve optie. Het grootste risico van de negatieve optie is dat deelnemers de brief niet ontvangen. Het is echter een optie die de wet biedt. De werkgever heeft voor deze optie gekozen. De uitslagen worden begin september verwacht.

Vraag: hoe waarschijnlijk is het dat in de komende jaren de dekkingsgraad 130% is en dat een toeslag van 2% verleend kan worden?

Antwoord: Onze adviseur Mercer heeft een aantal doorrekeningen gemaakt. Op basis van deze berekeningen realiseren de actieven de komende 15 jaar een toeslag van circa 75% van de CPI en inactieven van circa 55%. Aan deze berekeningen en uitkomsten kunnen geen rechten ontleend worden.

Vraag: zijn tegenstemmers verplicht om mee te doen?

Antwoord: dat is een juridisch vraagstuk. Het hangt af van het aantal tegenstemmers. Het is aan de sponsor om daar een besluit over te nemen.

Vraag: In hoeverre is deze aanpassing gestoeld op de wens van de sponsor? Of gaat de keuze al in de richting van de nieuwe wetgeving?

Antwoord: het besluit is genomen vanuit de financiële positie van KAS BANK. De staffel is al een kleine stap in de richting van de nieuwe wetgeving, waarin gesteld wordt dat pas vanaf een dekkinggraad van 110% (was 105%) toeslag mag worden verleend..

Vraag: de sponsor betaalt 5% opslag op de premie. In 2015 gaan 150 medewerkers naar dwpbank. Welke impact heeft dat op de opslag op de premie? Hoe pakt nu instemmen straks uit?

Antwoord: hier wordt in de presentatie aan de actieve deelnemers over de nieuwe pensioenregeling op ingegaan. Mogelijk komt er een compensatie. Hier wordt de komende tijd met de sponsor over gesproken.

Vraag: speelt het langlevens risico een rol?

Antwoord: de stijging van de levensverwachting heeft de afgelopen jaren forse impact op de dekkinggraad gehad. Dit is een groot risico voor de financiële positie van het pensioenfonds. De laatste paar jaar is de impact niet meer zo groot. Tegenwoordig publiceert het Actuarieel Genootschap elke twee jaar een nieuwe tabel.

Vraag: is aan DNB gemeld dat het pensioenfonds een dekkingstekort heeft.

Antwoord: het pensioenfonds rapporteert elke maand de dekkinggraad aan DNB, en – gedurende de looptijd van het herstelplan – jaarlijks een evaluatie.

Vraag: handhaaft het Bestuur de afdekking van het renterisico

Antwoord: het renterisico is sinds 2007 stap voor stap gehedgd. De strategische rentehedge is 60%. Op dit moment is die iets lager. Dat komt door de sterke fluctuatie van de rente.

Ontwikkelingen tweede half jaar 2013

- Wordt de nieuwe pensioenregeling ingevoerd? Dat wordt duidelijk eind augustus of begin september
- Het Bestuur gaat verder met de voorbereidingen op het nieuwe kader.

Vraag: legt het Bestuur de keuze voor aan de deelnemers?

Antwoord: het is nog een discussie binnen het Bestuur om dit wel/niet te doen.

- Implementatie van het nieuwe bestuursmodel. Er wordt een gepensioneerde (of een deskundige) toegevoegd aan het Bestuur. Het Verantwoordingsorgaan en de Deelnemersraad worden één geheel.
- Vervolgacties naar aanleiding van het onderzoek naar de kwaliteit van de pensioenadministratie.
- Aanpassen van de fondsdocumenten aan de Pensioenregeling 2013.
- Aanpassen van de ABTN.

Mededeling uit de zaal: zojuist persbulletin vanuit de bonden. Deze hebben de Pensioenregeling 2013 voorgelegd aan hun leden. Ongeveer 70% van de vakbondsleden hebben de nieuwe regeling geaccepteerd.

Vraag: legt de werkgever het risico niet geheel bij de deelnemers neer?

Antwoord: ten opzichte van de huidige situatie legt de sponsor vooral het inflatierisico bij de deelnemers. De sponsor betaalt nog wel een premie die afhankelijk is van de hoogte van de rente en van de overlevingstafels. Wanneer de rente daalt en/of de overlevingstafels hoger wordt, gaat de premie omhoog.

6. Rondvraag en sluiting

De heer Stoffels sluit de vergadering om 17.25 uur en bedankt de aanwezigen voor hun inbreng.